

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych do
Wytrzeźwienia przy Komendzie Powiatowej Policji w Bytowie

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 28 maja 2013 r., do Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Bytowie, przy ul. Styp-Rekowskiego 2 (dalej: PdOZ, Pomieszczenie lub Izba), udali się pracownicy Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku Estera Tarnowska (prawnik) i Bogumił Furche (prawnik), w ramach działań „Krajowego Mechanizmu Prewencji” – (dalej: KMP lub Mechanizm.).

Celem wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

– wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby przedstawionej przez Zastępcę Komendanta Powiatowego Policji w Bytowie – nadkom. Andrzeja Hasulaka;

- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;

- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: Regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, Książką wizyt lekarskich, Książką przebiegu służby, Książką ewidencji osób zatrzymanych, rejestrem skarg, losowo wybranymi protokołami zatrzymań, świadectwem wzorcowania alkomatu;

- obejrzeniu zapisu nagrań z monitoringu z przyjęcia osoby zatrzymanej w Izbie w dniu poprzedzającym wizytację;

- wykonaniu zdjęć wizytowanego obiektu za pomocą aparatu fotograficznego SONY Nr 4651829.

Przedstawiciele KMP podczas podsumowania poinformowali Komendanta Powiatowego Policji w Bytowie oraz jego Zastępcę o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień. Przebieg podsumowania został nagrany dyktafonem SONY IC Recorder Nr BRPO 1/2/327.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano: protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej 10 sierpnia 2012 r. przez Państwową Inspekcję Sanitarną MSW, zestawienie liczbowe osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w PdOZ za okres od stycznia 2013 r. do dnia wizytacji, protokół kontroli przeprowadzonej przez SSO w Słupsku w dniu 25 maja 2012 r.

2. Legalność zatrzymania

Pomieszczenie przeznaczone jest dla osób dorosłych zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, osadzone są w niej również, na polecenie sądu rodzinnego, osoby nieletnie do wytrzeźwienia. Pojemność PdOZ wynosi 5 miejsc (2 cele dwuosobowe i 1 cela jednoosobowa), w dniu wizytacji nie przebywał w nim żaden osadzony.

W 2013 roku do dnia wizytacji w Pomieszczeniu przebywały 94 osoby (24 podejrzewane o popełnienie przestępstwa, 32 na polecenie sądu lub prokuratora oraz 38 osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia).

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Komendanta Powiatowej Policji w Bytowie wynikało, że w Izbie bardzo rzadko zdarzają się przypadki zatrzymania cudzoziemców, ma to miejsce zazwyczaj w sezonie turystycznym.

Analiza losowo wybranych protokołów zatrzymań nie wykazała nieprawidłowości w zakresie podstaw zatrzymania oraz czasu przebywania w Izbie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Z protokołu kontroli przeprowadzonej przez sędziego Sądu Okręgowego w Słupsku także wynika, że nie stwierdzono poważnych nieprawidłowości w zakresie prowadzonej dokumentacji. W sprawozdaniu z kontroli sędzia zalecił jedynie większą staranność w sporządzaniu odręcznie protokołów zatrzymania, sugerując sporządzanie ich pismem maszynowym, gdyż niektóre są nieczytelne. Wszystkie protokoły przeanalizowane przez wizytujących były sporządzone pismem ręcznym starannie i czytelnie.

Obecnie nie pobiera się opłaty za pobyt osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Zastępca Komendanta Powiatowej Policji w Bytowie podawał, że brak w okolicy izby wytrzeźwień lub oddziału szpitalnego dla osób nietrzeźwych stanowi duże utrudnienie w funkcjonowaniu PdOZ. W sytuacji braku miejsca dla osoby nietrzeźwej, jest ona transportowana do PdOZ przy KP Miastko lub PdOZ w ościennych powiatach.

3. Warunki bytowe

Pomieszczenie znajduje się w budynku Komendy Powiatowej Policji w Bytowie na niższym parterze (jest to możliwe, gdyż budynek położony jest na skarpie – posiada również wyższy parter). Budynek został wyremontowany w 2011 r. Wejście na schody prowadzące w dół do PdOZ znajduje się za pomieszczeniem dyżurnego KPP Bytów. Obok pokoju dyżurnego KPP Bytów mieści się pomieszczenie przejściowe dla zatrzymanych, wyposażone w podest do siedzenia oraz kratę z prętów stalowych. W pomieszczeniu tym zatrzymani oczekują na dokonanie wstępnych czynności, m.in. sporządzenie protokołu zatrzymania.

Wejście do pomieszczenia wyposażone jest w stalową kratę oraz drzwi o wzmocnionej konstrukcji. Po prawej stronie korytarza znajduje się pokój dla obsługi pomieszczenia, w którym mieści się biurko, fotel, szafka i telewizor oraz szafa na

depozyty osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Obok w/w pokoju znajduje się pokój do przygotowywania posiłków, w którym umieszczono dwa zlewozmywaki, lodówkę oraz metalowy stół i czajnik elektryczny. Podłoga pokoju wyłożona jest kafelkami.

Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych wyposażone są w podesty do spania oraz stoły i taborety przymocowane do podłogi śrubami, których główki znajdują się nad powierzchnią podłogi. We wszystkich pokojach znajdują się na suficie po dwa, odpowiednio zabezpieczone, punkty świetlne. Na podłogach pokoi znajduje się zmywalne linoleum. Ściany do wysokości ok. 2 m. pomalowane są pomarańczową farbą zmywalną. Drzwi do pokoi są metalowe, o wzmocnionej konstrukcji, wyposażone w wizjery, zasuwę i łańcuchy. Przed drzwiami pokoi nie ma półek do stawiania naczyń z posiłkami. We wszystkich pokojach znajduje się sprawna instalacja przyzywowa. Warty podkreślenia jest fakt, iż instalacja alarmowa umieszczona jest również na ścianach korytarzu oraz w kuchni i w łazni na wysokości ok. 1 m., co umożliwi jej uruchomienie przez osobę leżącą na ziemi. Wszystkie pokoje i korytarze PdOZ oraz pomieszczenie przejściowe, objęte są monitoringiem.

W Izbie znajdują się także magazyny pościeli czystej oraz ubrań dla osób zatrzymanych i pościeli brudnej wraz z magazynem na rzeczy osób chorych zakaźnie. PdOZ posiada odpowiednią ilość kocy, materacy i pościeli jednorazowej. Jednostka dysponuje także odzieżą zastępczą dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, tj. koszulami oraz spodniami dresowymi.

Węzeł sanitarny składa się z łazienki, wyposażonej w miskę ustępową, zasłoniętą drewnianymi drzwiczkami do wysokości ok. 1,2 m., zapewniającymi intymność osobom korzystającym oraz w stanowisko prysznicowe przesłonięte drzwiczkami drewnianymi do wysokości ok. 1,8 m, które także zapewniają poczucie intymności. Ściany pomieszczeń sanitarnych wyłożone są glazurą, sufity pomalowane białą farbą. Osoby zatrzymane mają możliwość używania wyrobów tytoniowych w łazni.

W pokoju lekarskim znajduje się kozetka, waga, apteczka, biurko oraz pojemnik na odpady medyczne. Żaden ze środków opatrunkowych znajdujących się w apteczce, nie był przeterminowany.

We wszystkich pomieszczeniach, zapewniona jest wystarczająca ilość światła oraz wentylacja grawitacyjna.

Wyposażenie Izby, odpowiada wymogom rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 roku w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi tymczasowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. z 2012 r., poz. 638, zwane dalej „rozporządzeniem”).

Posiłki dostarczane są zatrzymanym z zewnątrz, na podstawie umowy z dnia r. z . Posiłki przywożone są przez dostawcę w jednorazowych pojemnikach zapobiegających wystygnięciu posiłku i wydawane zatrzymanym przez osobę pełniącą służbę w PdOZ. Napoje dowożone są w termosach, razem z posiłkami i wydawane zatrzymanym w jednorazowych kubkach, napełnianych w pomieszczeniu do przygotowywania posiłków. W czasie pobytu w Izbie osoba zatrzymana lub doprowadzona w celu wytrzeźwienia otrzymuje do picia herbatę.

Izba objęta jest monitoringiem, którego obraz jest nagrywany i przechowywany przez okres około 30 dni. Podgląd z monitoringu znajduje się na dyżurce komendy. Monitor umieszczony jest w taki sposób, by podgląd nie był widoczny dla osób postronnych.

Z protokołu kontroli SANEPIDU wynika, że w zakresie funkcjonowania PdOZ nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości.

4. Traktowanie przez personel jednostki

Pomieszczenie podlega zastępcy dyżurnego, nie ma funkcjonariuszy Policji pełniących służbę wyłącznie w PdOZ – funkcję dyżurnego Izby pełni zastępca dyżurnego KPP Bytów. Kontrole osobiste zatrzymanych kobiet dokonywane są zawsze przez funkcjonariuszkę Policji zatrudnioną w Komendzie, wzywaną telefonicznie, jeśli żadna kobieta nie pełni w danej chwili służby. Zdaniem przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji sytuację tą należy ocenić

pozytywnie, gdyż zapewnienie możliwości dokonania przeszukania przez osobę tej samej płci co osoba zatrzymana stanowi jedno z podstawowych praw osoby zatrzymanej. Podkreślić trzeba, iż *zróznicowanie personelu pod względem płci to kolejne zabezpieczenie przed złym traktowaniem w miejscach pozbawienia wolności. Obecność personelu zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej może mieć korzystny wpływ tak w sensie etosu opiekuńczego, jak i w sprzyjaniu poczuciu normalności w miejscu pozbawienia wolności. Zróznicowanie personelu pod względem płci pozwala także na właściwe rozlokowanie personelu przy wykonywaniu zadań drażliwych, takich jak przeszukania. W tym względzie Komitet pragnie podkreślić, że osoby pozbawione wolności – niezależnie od wieku – powinny być przeszukiwane jedynie przez personel tej samej płci, a ponadto każde przeszukanie, które wymaga rozebrania się osoby przeszukiwanej, powinno być wykonywane poza zasięgiem wzroku personelu dozorującego płci przeciwnej;* (Fragment Dziewiątego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (99) 12]).

Z informacji uzyskanych od dyżurnego wynika, iż funkcjonariusze Policji pełniący służbę w PdOZ zostali przeszkoleni z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Z informacji uzyskanych przez wizytujących wynika także, iż funkcjonariusze Policji pełniący służbę w PdOZ przechodzą cykliczne szkolenia z funkcjonowania Izby w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Gdańsku, jak również mają możliwość spotkań z psychologiem, który współpracuje z KPP Bytów. Podczas tego rodzaju spotkań funkcjonariusze mogą m.in. uzyskać pomoc w radzeniu sobie ze stresem, spotkania takie dostępne są również dla członków rodzin funkcjonariuszy. Sytuację taką należy ocenić pozytywnie. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji uznają, że właściwe przeszkolenie funkcjonariuszy Policji bezpośrednio pracujących z zatrzymanymi zmniejsza prawdopodobieństwo wystąpienia złego traktowania. Personel Izby powinien wiedzieć, jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym pierwszej pomocy (i uaktualniać sukcesywnie wiedzę oraz udoskonalać umiejętności w omawianym obszarze), jak radzić sobie ze stresem i agresją etc. Standardy Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego wskazują, że *nie ma lepszej gwarancji*

przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej. (Drugie Sprawozdanie Ogólne [CPT/Inf (92) 3]). CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

W analizowanym okresie nie było przypadków stosowania środków przymusu bezpośredniego w PdOZ, nie wpłynęła żadna skarga na funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w Izbie, nie było żadnych wypadków nadzwyczajnych, nie są również prowadzone postępowania sądowe lub dyscyplinarne przeciwko funkcjonariuszom Policji, w związku ze służbą w Pomieszczeniu.

Kontrole nocne prowadzone są co 30 minut osobiście przez funkcjonariusza Policji, który zagląda do pomieszczenia przez wizjer. Dobrą praktyką, zalecaną przez przedstawicieli KMP, jest umieszczanie w Książce przebiegu służby informacji o tym, co w chwili kontroli robiła osoba umieszczona w Izbie.

W toku wizytacji zapoznano się z nagraniem z monitoringu z przyjęcia osoby zatrzymanej w dniu poprzedzającym wizytację. Z nagrania wynikało, iż zatrzymany był traktowany w sposób prawidłowy, nagranie nie ujawniło stosowania siły fizycznej ani agresji werbalnej w stosunku do zatrzymanego.

5. Prawo do informacji

Zatrzymani mają możliwość zapoznania się z Regulaminem, gdyż jest on przyklejony na wewnętrznej stronie drzwi do pokoi. Znajdują się tam również adresy do instytucji stojących na straży praw człowieka. Stan ten jest zgodny z § 16 ust. 2 rozporządzenia – który wymaga, aby kopia regulaminu oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka umieszczona była w pokoju dla zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, w sposób uniemożliwiający ich zniszczenie lub dokonanie przy ich pomocy zamachu na zdrowie człowieka. W ocenie wizytujących jednak zasadnym jest umieszczenie w przedmiotowym wykazie także adresu do sądu właściwego do złożenia zażalenia na zatrzymanie – w Izbie umieszczono bowiem wyłącznie adres sądu rodzinnego. Na drzwiach wywieszona jest także informacja o objęciu pokoju monitoringiem.

Wskazać także należy, że zgodnie z zasadą 13 Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. („Zbiór zasad ochrony wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia”) *„każdy, w chwili swojego aresztowania oraz w momencie rozpoczęcia pozbawienia go wolności lub uwięzienia lub niezwłocznie po tym momencie, otrzyma od organu władzy odpowiedzialnego za jego aresztowanie, pozbawienie go wolności lub uwięzienie odpowiednio, informacje na temat jego praw wraz z ich objaśnieniem oraz na temat sposobu, w jaki może z nich skorzystać”*.

W przypadku zatrzymania cudzoziemca, udostępniany jest mu Regulamin w języku ojczystym lub takim, którym zatrzymany swobodnie się posługuje. Dyżurny Izby dysponuje tekstami w językach obcych, które w razie zatrzymania obcokrajowca są mu wydawane.

W ocenie wizytujących dobrą praktyką jest przygotowane pisemnie pouczenie dla osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia o uprawnieniu do złożenia zażalenia na zatrzymanie do sądu, które to jest podpisywane przez takie osoby.

O fakcie zatrzymania, osoby najbliższe zatrzymanego informowane są przez funkcjonariuszy Policji telefonicznie. W Izbie nie ma możliwości poinformowania osoby najbliższej telefonicznie o zatrzymaniu, przez samego zatrzymanego. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji zasadny jest umożliwienie poinformowania osoby najbliższej przez samego zatrzymanego. Szczególną wagę do realizacji prawa danej osoby do zgłoszenia faktu jej zatrzymania osobie trzeciej, którą sama wybierze przykładają również Komitet Zapobiegania Torturom (CPT), por. §36 Drugiego Raportu Generalnego [CPT/Inf (1992)3].

W sytuacji, w której zatrzymany żąda kontaktu z adwokatem, gdy wskaże konkretnego pełnomocnika lub obrońcę, funkcjonariusze Policji kontaktują się z nim i powiadamiają o żądaniu. Kontakt z adwokatem odbywa się w Wydziale Dochodzeniowo-Śledczym KPP Bytów. Izba nie udostępnia zatrzymanym wykazu adwokatów mających kancelarię w Bytowie. Funkcjonariusze Policji poinformowali wizytujących, że nigdy nie spotkali się z prośbą, ze strony osoby zatrzymanej, o pomoc w znalezieniu adwokata.

6. Prawo do ochrony zdrowia

Badaniom lekarskim, w Szpitalu Powiatowym w Bytowie, poddawani są przed osadzeniem w PdOZ wszyscy doprowadzeni w celu wytrzeźwienia oraz osoby zatrzymane, które tego żądają lub których stan zdrowia budzi wątpliwości funkcjonariuszy Policji. Opieka medyczna zapewniana jest nieodpłatnie, zaświadczenie o badaniach i braku przeciwwskazań do umieszczenia w Izbie dołączane jest do protokołu zatrzymania. W nagłych wypadkach lub w wypadku agresywnego zatrzymanego wzywane jest pogotowie ratunkowe, badanie odbywa się w pokoju lekarskim bez obecności funkcjonariusza Policji. Jeśli osoba zatrzymana przejawia dużą agresję, funkcjonariusz Policji w czasie badania przebywa obok drzwi do pokoju lekarskiego.

Stan taki należy ocenić pozytywnie. Podkreślić bowiem trzeba, iż z Dwunastego Raportu Generalnego CPT, [CPT/Inf (2002)15] § 42 wynika, iż *„osobom przebywającym w areszcie policyjnym powinno przysługiwać formalne prawo dostępu do lekarza. Innymi słowy lekarz powinien być zawsze wzywany bezzwłocznie w przypadku, gdy dana osoba poprosi o badanie lekarskie; funkcjonariusze policji nie powinni starać się sprawdzać, czy prośby te są uzasadnione. Ponadto prawo dostępu do lekarza powinno obejmować prawo osoby przebywającej w PdOZ do tego, aby jeżeli sobie ona tego życzy, badanie zostało przeprowadzone przez lekarza, jakiego wybierze (oprócz badania lekarskiego przeprowadzonego przez lekarza wezwanego przez policję). Wszystkie badania lekarskie osób przebywających w areszcie policyjnym muszą być przeprowadzane, tak, aby funkcjonariusze służb porządku publicznego nie słyszeli rozmowy lekarza z pacjentem oraz nie ich widzieli.”*

Wizyty lekarzy odnotowywane są w Książce wizyt lekarskich, przechowywanej w pokoju lekarskim. Książka prowadzona jest prawidłowo – wszystkie wpisy wykonane przez lekarzy były czytelne, opatrzone datą i pieczętą lekarza. Odnotowuje się w niej dane pacjenta, przyczynę badania, przeprowadzone testy oraz zalecenia i informację co do możliwości dalszego przebywania w PdOZ. Badaniu alkometem, osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia, poddawane są w pomieszczeniu dyżurnego, wydruk z wynikiem badania załączany jest do protokołu

zatrzymania. Świadczenie wzorcowania alkomatu ważne jest do dnia 4 sierpnia 2013 roku.

7. Rekomendacje

W ocenie wizytujących, atmosfera panująca w jednostce jest dobra. Poczynione ustalenia nie dają podstaw do stwierdzenia, aby warunki bytowe, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Po przeanalizowaniu nieprawidłowości, jakie pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji ujawnili podczas wizytacji, działając jednocześnie w oparciu o art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji rekomendują podjęcie działań zmierzających do:

Komenda Powiatowa Policji w Bytowie:

- 1) umieszczenia w wykazie instytucji stojących na straży praw człowieka w pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia adresu do wydziału karnego sądu właściwego do rozpoznania zażalenia na zatrzymanie;
- 2) rozważenie możliwości samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej o fakcie zatrzymania, a tylko w sytuacjach szczególnych realizowanie tego prawa za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji, udzielając przy tym zatrzymanym informacji zwrotnej o powiadomieniu osoby bliskiej o zatrzymaniu;
- 3) przygotowanie wykazu adwokatów wykonujących praktykę w okręgu Sądu Rejonowego w Bytowie celem udostępniania jej na życzenie osób zatrzymanych;